

האולימפיאדה בלשון עברית לנוער של החוג ללשון העברית ושל המתמטיקאי הצעיר

תשפ"ב

שלב א': שאלות ופתרונות

כיתה י'-י"ב

האולימפיאדה מתקיימת בחסות חברת פיינל וחברת צ'ק פוינט.

Check Point®
SOFTWARE TECHNOLOGIES LTD

1. מי שהקימה **סטארט אפ** הקימה:

- א. חברת קש
- ב. חברה הנסחרת בבורסה
- ג. **חברת הזנק**
- ד. מפעל ייצור

את המונח "חברת הזנק" קבעה האקדמיה ללשון העברית תמורת "סטארט אפ" הלועזית בשנת תש"ס (2000).

2. רק ארבע מחמש המילים הבאות יוצרות צירוף מילים עם מילה משותפת שאינה ברשימה. איזו מילה מן המילים האלה אינה יוצרת צירוף מילים עם המילה המשותפת? אפשר להטות את המילים בצירופים.

- א. קָרוּ
- ב. **מְהִיר**
- ג. חָתוּל
- ד. שָׁפָה
- ה. שָׁלַט

הסבר: המילה המשותפת לכל המילים היא רחוב (קרן רחוב, חתול רחוב, שפת רחוב, שלט רחוב). המילה מהיר אינה יוצרת צירוף לשוני עם רחוב.

3. הביטוי **אַלְיָה וְקוֹץ בָּהּ** הוא ביטוי מוכר מספרות חז"ל ומשמעותו: דבר טוב שיש בו פגם או חיסרון. מה הפירוש המילולי של אַלְיָה?

- א. **הזנב השמן של הכבש**
- ב. הגבעול של הוורד
- ג. שמלה שנתפרה מחוט משי
- ד. החלק הפנימי של אוזן העז

4. מה המילה הנרדפת ל**מְרַפֵּט**? כתבו את המילה בלי ניקוד.

התשובה: גזוזטרה או בלקון.

5. לפניכם זוגות של שם הפועל מלשון המקרא (התנ"ך) ומלשון חכמים (לשון המשנה והתלמוד):

- לְדַעַת - לִידַע
- לְשָׁבַת - לִישָׁב
- לְשָׂאת - לִישָׂא
- לָתַת - לִיתָן

איזו צורה בלשון חכמים תהיה בת הזוג של הצורה המקראית (התנ"כית) לְשָׂאוֹל? כתבו את הצורה בלי ניקוד.

התשובה: לִישָׂא (או לְשָׂאֵל בכתיב חסר).

הסבר: בלשון חכמים שם הפועל עשוי להיגזר בהיקש לצורת העתיד של הפועל: יִדַע < לִידַע, יִשָּׁב < לִישָׁב, יִשָּׂא < לִישָׂא, יִתָּן < לִיתָן. כך גם יִשָּׂאֵל < לִישָׂאֵל.

6. קפד ראשו.

בחידות "קפד ראשו" מסירים את האות הראשונה במילה הראשונה ומקבלים מילה חדשה.

לדוגמה:

● בובה שאמורה להבריה ציפורים משדות חקלאיים.

● קפד ראשו: כלי נגינה ממשפחת כלי הנשיפה.

התשובה: המילה הראשונה: דחליל; המילה החדשה: חליל.

מצאו את זוג המילים הבא:

- פסולת
- קפד ראשו: לשון.

התשובה:

המילה הראשונה היא: אשפה;

המילה החדשה היא: שפה.

7. משה האופה ואני אופטימיים מאוד. מדוע?

התשובה מורכבת משתי מילים בנות 5 ו-4 אותיות.

התשובה: נחתום חוזה.

הסבר: אופה הוא נחתום, וצופה = חוזה.

8. בעברית משמשים ביטויים רבים השאולים מארמית. הסתכלו בצירופים הבאים ובתרגומיהם:

- כהאי לישנא = בלשון הזאת, במילים האלה
- ענייני דיומא = ענייני היום
- עורבא פרח = העורב מתעופף, דבר שאין בו ממש
- דא עקא = זו הצרה

מה מייצגת האות א' המודגשת בסוף המילה הארמית?

- צורת נקבה
- ריבוי
- יידוע
- סמיכות

9. השימוש בסימני פיסוק עשוי לשנות את משמעות המשפט. התבוננו בצמד המשפטים:

1. הכלבים, שכשכשו בזנבם, סיימו לאכול את כל האוכל בקערה.

2. הכלבים שכשכשו בזנבם סיימו לאכול את כל האוכל בקערה.

איזה מן ההיגדים נכון?

א. במשפט 1 כל הכלבים סיימו לאכול את האוכל בקערה.

ב. במשפט 1 רק חלק מהכלבים סיימו לאכול את האוכל בקערה.

ג. במשפט 2 כל הכלבים סיימו לאכול את האוכל בקערה.

ד. במשפט 2 הכלבים כשכשו בזנבם, ולכן סיימו לאכול את האוכל בקערה.

הבדלי הפיסוק נוגעים לשאלה אם מדובר בפסוקית לוואי מצמצם או לא-מצמצם. הסבר מפורט נמצא

באתר האקדמיה ללשון העברית: <https://hebrew->

[academy.org.il/category/%D7%9C%D7%95%D7%95%D7%90%D7%99-%D7%9C%D7%90-%D7%9E%D7%A6%D7%9E%D7%A6%D7%9D/](https://hebrew-academy.org.il/category/%D7%9C%D7%95%D7%95%D7%90%D7%99-%D7%9C%D7%90-%D7%9E%D7%A6%D7%9E%D7%A6%D7%9D/)

10. לפניכם רשימת קניות מוצפנת בצופן החלפה. צופן החלפה הוא צופן שבו כל אות מוחלפת באות

אחרת בחוקיות קבועה. פענחו את הרשימה וגלו כמה מלפפונים צריך לקנות. אין הבדל בין אות

סופית לאות רגילה.

● דהס דבסכה מפז

● פמץ תגכר ומט

● באה שחזקסכה

● מאס בספך צפתתכקסץ

● צסא התכלסץ

● צוגל זסאסץ

● חזסקי פזקי

● תסגכה

כמה מלפפונים צריך לקנות? כתבו את המילה או את הביטוי המדויקים המתארים את כמות המלפפונים, כפי שנכתבו בטקסט המקורי לפני ההצפנה (אין להוסיף את המילה "מלפפונים").

התשובה: חצי קילו.

ההסבר: הרשימה מוצפנת בצופן הזזה עם היסט 5. בצופן זה המצפין מחליף כל אות בשפה באות המצויה חמישה מקומות אחריה בסדר האל"ף-בי"ת. כך תוחלף האות א' באות ו', האות ט' תוחלף ב-נ', והאות ש' תוחלף באות ד'. מאחר שהמילה מלפפונים היא המילה היחידה בת 8 אותיות, אפשר לאתר את המילה המוצפנת בטקסט, ולפענח בעזרתה את הצופן.

הרשימה המלאה:

שתי שקיות חלב

לחם פרוס אחד

קצת עגבניות

חצי קילו מלפפונים

מיץ תפוזים

מארז ביצים

גבינה לבנה

פירות

11. מדוע יש ברדלים שאינם נמדקים?

א. כי ברדלים תמיד ממרמקים בקיץ.

ב. כי אף ברדל אינו יכול להתערבז.

ג. כי חלק מהברדלים דופנים שילבובים.

ד. כי לכל ברדל יש בצבון.

הסבר: משפט ג' הוא המשפט היחיד שבו מדובר רק בחלק מהמקרים.

12. הכלב נובח, החתול מיילל, הזמיר מזמר, והאוח אוֹהֵה.

הפועל לְאָהֵה מופיע בכתביהם של הפייטן הארץ־ישראלי הקדום ר' אלעזר הקליר ושל משורר העברית החדשה אברהם שלונסקי, ומשמעותו: השמעת קול צעקה או יללה. פועל זה דומה לפועל לְגַבֵּה או לְהַתְמַהֵמֵה, שבהם האות האחרונה בשורש היא ה"א.

הטו את הפועל לְאָהֵה בלי ניקוד במשפט הבא:

אתמול האוח _____, התנשמת _____, והינשופים _____.

התשובה:

א. האות: אהה (אָהֶה);

ב. התנשמת: אההה (אָהֶהֶה);

ג. הינשופים: אההו (אָהֶהוּ).

13. עיצור הוא צליל שבזמן הגייתו האוויר נעצר עצירה מלאה או עצירה חלקית (באנגלית: consonant).

בטבלה מופיעים צמדי עיצורים המופקים בדיבור: כל עיצור בעמודה א' זהה בתכונותיו למקבילו בעמודה ב', חוץ מאשר בתכונה אחת המבדילה ביניהם.

נסו להפיק את העיצורים ולגלות מהו העיצור המקביל הזהה כמעט בכל תכונותיו לעיצור t (תָּ או טָּ). ציינו את האות הלועזית שמייצגת את העיצור.

א'	ב'
b (בְּ)	p (פְּ)
g (גְּ)	k (קְ)
v (וֵ)	f (פְּ)
?	t (טְ)

התשובה: העיצור d (דְּ) מקביל לעיצור t (טְ). התכונה שבה נבדלים צמדי העיצורים בטבלה היא קוליות. עיצור קולי הוא עיצור שבעת הפקתו רוטטות שפתות הקול.

בהצלחה!